

§ 194

Svar på remiss - Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser (Ds 2023:17) KS/2023:00510

Beslut

1. Kommunstyrelsen antar yttrandet som svar på remissen Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser (Ds 2023:17).
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Botkyrka kommun har givits möjlighet att lämna remissvar på promemoria om vistelseförbud på allmänna platser från Regeringskansliet. Promemorian innehåller lagförslag om att kunna utfärda tidsbegränsade vistelseförbud för enskilda personer på allmänna platser och vissa andra platser. Lagförslagets syfte är att stärka bekämpningen av brott och brottslig verksamhet som utövas av kriminella nätverk i det offentliga rummet. Kommunen anser att lagförslaget behöver konkretiseras för vilka gärningar som ska kunna leda till ett vistelseförbud. Det finns risk för olika tolkningar av utredande instanser, vilket innebär att bedömningen blir rättsosäker och inte förutsägbar.

Kommunen bedömer att en konsekvens av lagförslaget kan bli att risken för rekrytering till kriminalitet ökar för barn under 15 år som inte kan lagföras och därmed blir än mer attraktiva att använda för kriminella handlingar.

Lagförslaget kan leda till att socialnämnden får ökad arbetsbelastning genom att fler yttranden ska skrivas.

Botkyrka kommun saknar en barnkonsekvensanalys i promemorian, vilket är viktigt då barn kommer att påverkas av förslaget.

Kommunstyrelseförvaltningen redogör för ärendet i tjänsteskrivelse 2023-10-05.

Beslutsgång

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är ordförandeförslaget. Kommunstyrelsen beslutar i enlighet med ordförandeförslaget.

Expedieras till:
Regeringskansliet

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelseförvaltningen

Kod: 1.1.6.7

Åsa Winfridsson

Dnr: KS/2023:00510

Remiss - Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser (Ds 2023:17)

Förslag till beslut

- Kommunstyrelsen antar yttrandet som svar på remissen Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser (Ds 2023:17).
- Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Botkyrka kommun har givits möjlighet att lämna remissvar på promemoria om vistelseförbud på allmänna platser från Regeringskansliet. Promemorian innehåller lagförslag om att kunna utfärda tidsbegränsade vistelseförbud för enskilda personer på allmänna platser och vissa andra platser. Lagförslagets syfte är att stärka bekämpningen av brott och brottslig verksamhet som utövas av kriminella nätverk i det offentliga rummet.

Kommunen anser att lagförslaget behöver konkretiseras för vilka gärningar som ska kunna leda till ett vistelseförbud. Det finns risk för olika tolkningar av utredande instanser, vilket innebär att bedömningen blir rättsosäker och inte förutsägbar.

Kommunen bedömer att en konsekvens av lagförslaget kan bli att risken för rekrytering till kriminalitet ökar för barn under 15 år som inte kan lagföras och därmed blir än mer attraktiva att använda för kriminella handlingar.

Lagförslaget kan leda till att socialnämnden får ökad arbetsbelastning genom att fler yttranden ska skrivas.

Botkyrka kommun saknar en barnkonsekvensanalys i promemorian, vilket är viktigt då barn kommer att påverkas av förslaget.

Ärendet

Botkyrka kommun har givits möjlighet att lämna remissvar på promemoria om vistelseförbud på allmänna platser från Regeringskansliet. Promemorian innehåller lagförslag om att kunna utfärda tidsbegränsade vistelseförbud för enskilda personer på allmänna platser och vissa andra platser. Remissen har skickats till samtliga förvaltningar inom kommunen för synpunkter och kommunstyrelseförvaltningen samordnar Botkyrka kommuns samlade svar.

Enligt promemorian är vistelseförbudets syfte att stärka bekämpningen av brott och brottslig verksamhet som utövas av kriminella nätverk i det offentliga rummet. Den nya lagstiftningen tar sikte på nätverkens våldsamma uppgörelser och på annan brottslighet som skapar otrygghet hos allmänheten.

Promemorians förslag i korthet

- Personer, 15 år eller äldre, som kan befaras medvetet främja kriminella nätverks brottslighet inom ett visst geografiskt område ska kunna få vistelseförbud där.
- Enligt lagförslaget ska vistelseförbud få meddelas endast om brott eller brottslig verksamhet som riskerar att begås inom det område där förbudet avses gälla
 1. har bakgrund i eller är ägnat att framkalla en konflikt mellan grupper av personer i vilken det finns risk för att skjutvapen eller sprängämne eller annat liknande ämne kan komma till användning, eller
 2. utövas i organiserad form och är ägnat att skada tryggheten hos allmänheten.
- Ostraffade personer och personer utan pågående brottsmisstanke ska kunna meddelas vistelseförbud. En proportionalitetsbedömning ska göras i det enskilda fallet och vistelseförbud får endast meddelas om intresset av ett sådant förbud bedöms väga tyngre än den enskildes intresse av att få vistas fritt.
- Vistelseförbudet omfattar allmän plats, skolgårdar och motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem och fordon på allmän plats inom ett geografiskt avgränsat område som anges i det enskilda fallet.
- Det geografiska förbudsområdet ska bestämmas utifrån omständigheterna i varje enskilt fall, vara väl avgränsat och inte vara större än vad som krävs för att uppnå syftet med förbudet.
- Vistelseförbudet ska gälla platser där brottsligheten är som mest påtaglig där allmänheten har rätt att röra sig.
- Ett vistelseförbud ska gälla för en viss tid, högst ett år. Ett vistelseförbud ska kunna förlängas med högst ett år i taget. Ett

vistelseförbud med villkor om elektronisk övervakning ska kunna förlängas med högst tre månader i taget.

- Enligt lagförslaget är det enbart polisen som ska kunna ansöka om vistelseförbud. Ansökan ska vara skriftlig. En åklagare ska fatta beslut om vistelseförbud. Ett beslut om vistelseförbud ska kunna överklagas till domstol av den enskilde som förbudet riktas mot.
- Socialnämnden ska omedelbart informeras om den person förbudet riktas mot är under 18 år.
- Både åklagaren och Polismyndigheten, som biträder åklagaren vid utredning om vistelseförbud, bör kunna ha möjlighet att inhämta uppgifter från socialnämnden som är av betydelse för utredningen. En bestämmelse om uppgiftsskyldighet motsvarande den som finns vid personutredning vid brottsmisstanke föreslås även enligt denna lag om vistelseförbud.
- Ett vistelseförbud ska kunna förenas med villkor om elektronisk övervakning. Polismyndigheten ska ha ansvar för att verkställa den elektroniska övervakningen.
- Enligt förslaget ska den som överträder ett vistelseförbud dömas till fängelse i högst ett år. Ringa fall ska dömas till böter.
- Lagförslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Botkyrka kommun ska enligt den politiska plattformen för Botkyrka 2023-2027 motverka kriminella organisationer och stoppa kriminella ledare från att utnyttja unga. Botkyrka kommun har de senaste åren vid upprepade tillfällen drabbats av grovt våld i de offentliga miljöerna och öppen narkotikahandling är ett påtagligt problem på flera platser. Under det senaste året finns exempel där anhöriga till personer som är involverade i kriminalitet blivit utsatta för grova våldsbrott i sina hem. Bekämpningen av denna brottslighet är således ett prioriterat område för Botkyrka kommun.

Nedan redovisas Botkyrka kommuns synpunkter på promemorians förslag och underlag.

3.2.3 Nyrekrytering av unga

Botkyrka kommun delar bilden av att det råder en oroväckande utveckling i samhället, där bland annat unga personer involveras tidigt i de kriminella nätverken och utnyttjas för våldsuppdrag på grund av sin låga ålder och därmed också mildare straffpåföljder.

Kommunen anser att det är viktigt att beakta att en konsekvens av detta lagförslag kan bli att risken att rekryteras till kriminalitet ökar för barn som är yngre än 15 år och som inte kan lagföras. Det är av den anledningen viktigt att även andra åtgärder genomförs för att minska rekryteringen av unga personer till kriminalitet.

3.3 Behovet av en ny reglering om vistelseförbud

Botkyrka kommun delar uppfattningen om att det finns behov av åtgärder för att förhindra de kriminella nätverkens aktiviteter och återupprätta tryggheten i lokalsamhället. I underlaget till lagförslaget beskrivs flera lagar som nyligen genomförts med syfte att försvåra för personer att begå brott, både på allmänna platser och tillträdesförbud till specifika platser, samt kriminalisering av att rekrytera unga. Det framgår även att utredningar pågår för nya lagar med inriktning på olika former av vistelseförbud, även inom ramen för påföljdssystemet. I promemorian redovisas även exempel på lagstiftning från andra länder, bland annat Danmark, Norge och Italien.

Botkyrka kommun konstaterar att befintliga lagar måste användas fullt ut för att kunna ge effekter på brottsligheten och att det tar tid att införa nya lagar. Botkyrka kommun uppfattar att många lagar inte ännu har använts i tillräcklig utsträckning för att kunna ge önskade effekter. Det behövs mer utvärdering av effekter av befintlig lagstiftning för att bedöma behovet av ny lagstiftning om vistelseförbud.

7.1.5 Ett förbud att vistas på allmän plats och vissa andra platser

En allmän plats anses i denna reglering vara varje plats som är upplåten för eller regelbundet besöks av allmänheten. Med detta menas ett geografiskt avgränsat område inom allmän plats, på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem, och i fordon på allmän plats. Platserna ska vara de där problemen som ska åtgärdas är som mest påtagliga. Ett vistelseförbud skulle därför innebära att en person begränsas att vistas i dessa områden under en tidsbegränsad period.

Botkyrka kommun ser en risk att en konsekvens av lagförslaget kan bli att brottsligheten flyttar till andra platser som blir svårare att upptäcka och övervaka, vilket också behöver hanteras. Om kriminella nätverks brottslighet blir mer dold blir det även svårare för kommunen att skydda utsatta barn.

Det finns behov att utreda vidare om lagförslaget om vistelseförbud kommer att förhindra de skjutningar och sprängningar som kriminella nätverk begår. Dessa brott begås redan idag på spridda platser, genomförs snabbt och utförs av gärningspersoner som kommer från stora geografiska områden, och det är otydligt hur lagt förslag om vistelseförbud kommer förhindra detta.

7.2. De brott eller den brottsliga verksamhet som ska kunna leda till vistelseförbud

Lagförslaget ska gälla personer som misstänks befinna sig i ett kriminellt nätverk eller främjar våldsdåd i någon mening. Enligt lagförslaget ska det föreligga en förväntad risk för brottslighet av sådant slag.

Botkyrka kommun konstaterar att lagförslaget inte ställer upp tydliga kriterier för vilka gärningar som ska kunna leda till ett vistelseförbud, utan det ska göras en samlad bedömning av den enskilde personens inblandning i kriminalitet. Kommunen ser därför en risk att utredande instanser kommer att tolka lagen olika i skilda geografiska områden samt befarar att bedömningen i vissa fall kan bli godtycklig. Detta strider mot barnrättsliga principer artikel 16 i barnkonventionen, vilken stadgar att inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden. Förutsättningarna för vistelseförbud bör konkretiseras i lagförslaget för att undvika felaktiga insatser från myndigheterna, vilka i sin tur riskerar att undergräva bekämpningen av de kriminella nätverken.

7.5.2. Utredning

I lagförslaget är det åklagaren som ska bedöma risken för främjande av framtida brottslighet vilket kräver utredning om den aktuella kriminella grupperingen, om risken för dess brottslighet inom förbudsområdet och om den person som förbudet avses gälla. Ansökningar om vistelseförbud ska hanteras skyndsamt. Enligt lagförslaget bör åklagare och polismyndighet ha möjlighet att inhämta uppgifter från socialnämnden som är av betydelse för utredningen och en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för socialnämnden föreslås. Socialnämnden är redan skyldig att på begäran av bland annat åklagaren meddela upplysningar beträffande en person som är misstänkt för brott enligt 6 § lagen (1991:2041) om personundersökning i brottmål. Beträffande unga misstänkta gäller att åklagaren eller annan förundersökningsledare i vissa fall ska begära yttrande från socialnämnden enligt 11 § LUL.

Botkyrka kommun bedömer är att det generellt sett inte innebär någon skillnad från den uppgiftsskyldighet som redan råder i många brottmål, där unga under 18 år är misstänkta. Det blir ett merarbete för socialtjänsten att skriva dessa yttranden parallellt med utredningar i enlighet med SoL eller LVU för samma personer. Det behöver konkretiseras hur och när yttranden ska inhämtas. För socialnämnden är det viktigt att denna process inte försvårar det långsiktiga arbetet med den unge och dennes förtroende för socialtjänsten.

7.8. Elektronisk övervakning

Elektronisk övervakning föreslås kunna användas för att kontrollera efterlevnaden av vistelseförbud som har meddelats på grund av risk för brottslighet som har bakgrund i eller är ägnad att framkalla en konflikt mellan grupper av personer i vilken det finns risk för att skjutvapen eller sprängämnen kommer användas.

Botkyrka kommun konstaterar att elektronisk övervakning likställs med fängelsestraff, bland annat i lagen (1988:688) om kontaktförbud. Det är därför viktigt att den unge har rätt att ha med en socialsekreterare i kontakt med polis i enlighet med LUL 7 §, för fall där ett vistelseförbud kombinerat med elektronisk övervakning kan bli aktuellt. Med anledning av att elektronisk övervakning jämställs med fängelsestraff bör bestämmelsen endast tillämpas i undantagsfall, när det gäller unga personer under 18 år.

9.2 Förslagets konsekvenser

Botkyrka kommun saknar en barnkonsekvensanalys av promemorians förslag. Barn och unga under 18 år har enligt lag ett extra skyddsvärde. En barnkonsekvensanalys är nödvändig för de beslut och bedömningar socialnämnden behöver göra om lagförslaget blir verklighet. Lagförslaget kan leda till att socialnämnden får ökad arbetsbelastning genom att fler yttranden ska skrivas.

Botkyrka kommun sammanfattande synpunkter och förslag

Botkyrka kommun delar vikten av det övergripande syftet med lagen om att stärka bekämpningen av brott och brottslig verksamhet som utövas av kriminella nätverk i det offentliga rummet med särskilt fokus på våldsamma uppgörelser och annan brottslighet som skapar otrygghet. Samtidigt är ett vistelseförbud en inskränkning i en grundlagsskyddad rättighet om rörelsefrihet och det förutsätter att den föregåtts av en grundlig utredning och rättssäker process för att motivera en begränsning.

Botkyrka kommun anser att det är av vikt att kriterierna för vilka gärningar som ska kunna leda till ett vistelseförbud konkretiseras. Det behövs för att säkerställa att bedömningen ska vara rättssäker och förutsägbar oavsett i vilket geografiskt område som besluten fattas.

Kommunen bedömer att en konsekvens av lagförslaget kan bli att risken för rekrytering till kriminalitet ökar för barn under 15 år som inte kan lagföras och därmed blir än mer attraktiva att använda för kriminella handlingar.

Lagförslaget kan leda till att socialnämnden får ökad arbetsbelastning genom att fler yttranden ska skrivas.

Botkyrka kommun saknar en barnkonsekvensanalys av förslagen i promemorian, vilket är viktigt då barn kommer att påverkas av dem.

Ekonomiska konsekvenser

Yttrandet har inte inneburit några ekonomiska konsekvenser.

Underlag för beslut

- 2023-10-27 Remiss- Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser (Ds 2023:17)

Fastställd av

Titel plus namn

Titel plus namn

Skickas till

Mottagare.